

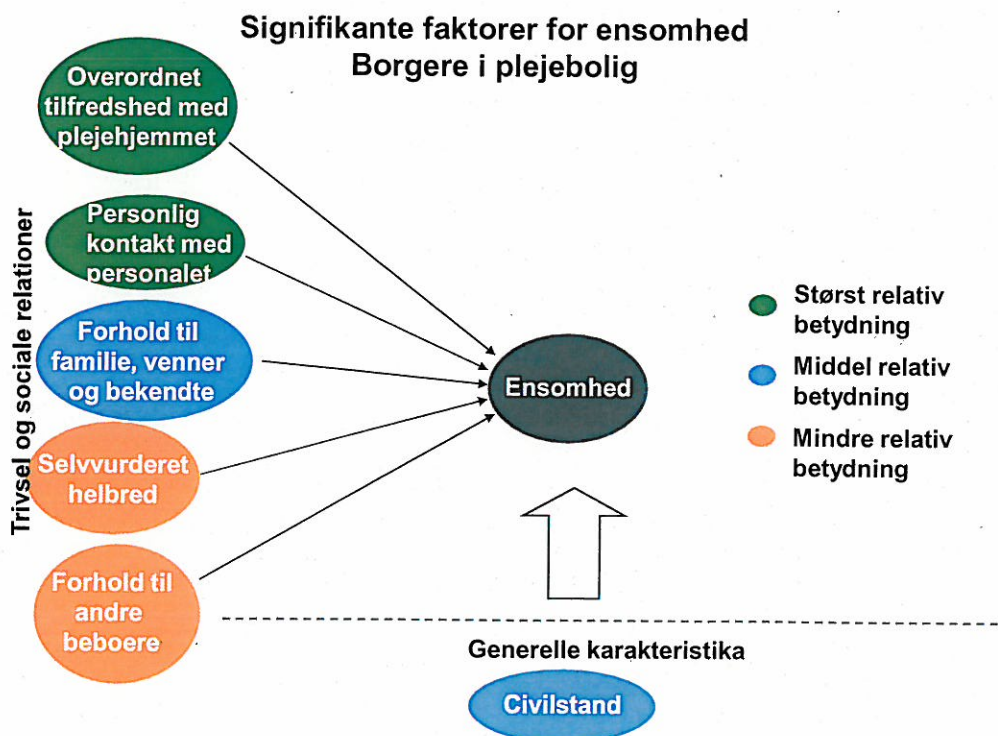
de ansatte, andre beboere, og på den baggrund mindske de ældres oplevelse af ensomhed.

Forhold til venner og bekendte spiller også en rolle, men den er lidt mindre. Langt de fleste, der på i plejeboliger, er enlige, men bor man sammen med en partner, har dette også betydning for oplevelsen af ensomhed.

Ældre som flytter i plejebolig er gennemsnitligt svagere end ældre der modtager hjemmepleje, og må antages at have desto vanskeligere ved at opsøge socialt samvær udenfor plejeboligenheden. Da den nære familie, samt egne venner og bekendte er dem, som må formodes primært at besøge de ældre, er det forventeligt, at relationen til disse har en central betydning for, om hvor ofte den ældre føler sig uønsket alene.

Endelig har selvvurderet helbred og forholdet til andre beboere også en signifikant betydning for oplevelsen af ensomhed.

Figur 3

I tabel 9 nedenfor vises samme analyser, men denne gang illustreret i talform.

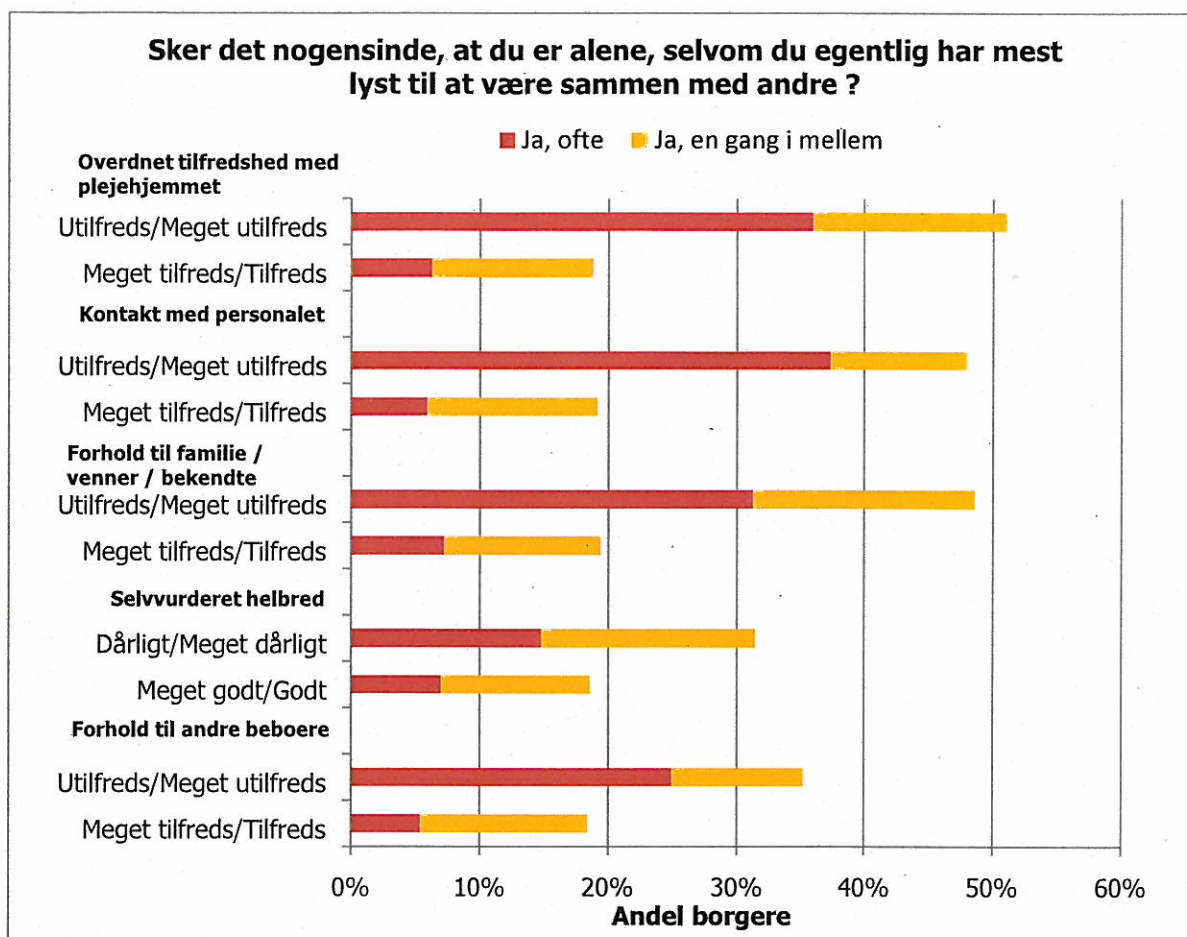
Det drejer sig, øverst i tabellen, om den overordnede tilfredshed med plejeboligheden. Blandt (de få) ældre, der er "utilfredse" eller "meget utilfredse" med plejeboligheden, oplever over halvdelen at være uønsket alene. Derimod drejer det sig om lidt mindre end 20 % blandt de (mange) beboere, der er overordnet tilfredse med deres plejehjem.

Den personlige kontakt til personalet har en tilsvarende betydning i forhold til ensomhed. Des bedre kontakten er, des mindre er sandsynligheden for, at man oplever ensomhed.

Forholdet til familie, samt venner og bekendte har også betydning for ensomhed. Næsten halvdelen af alle ældre der svarer, at de har et "utilfredstillende" eller "meget utilfredsstillende" forhold til familie og venner/bekendte, oplever at føle sig ensomme.

De sidste faktorer er selvvurderet helbred og forhold til de øvrige beboere. Tallene i tabel 9 indikerer, at ældre der vurderer deres helbred som "dårligt" eller "meget dårligt", hyppigere oplever at føle sig ensomme end ældre med en mere positiv vurdering af eget helbred.

Tabel 9

Kilde: BRUS-data 2010

Andre faktorer

På baggrund af de gennemførte statistiske analyser af BRUS-data, viser det sig at være de nævnte forhold, der har størst statistisk sammenfald med gruppen af ensomme. Ligesom for hjemmeplejemodtagerne vil vi her kort nævne nogle af de øvrige forhold, som er undersøgt for at have en betydning for plejeboligbeboere.

Civilstand har statistisk betydning for, om de ældre i plejebolig føler sig ensomme eller ej, idet det viser sig, at samlevende beboere i langt mindre omfang end enlige svarer, at de føler sig ensomme. Denne iagttagelse har imidlertid begrænset forklaringskapacitet, da der kun er få samlevende par på kommunens plejeboligheder.¹⁴

¹⁴ Ifølge SUFs egne tal var der i 3. kvartal 2011 i alt 38 samboende par som kommunens plejeboligheder.

Ifølge analysens statistiske beregninger viser det sig, at køn, alder og plejetyngde, ikke er faktorer med signifikans for gruppen af ensomme ældre. Forklaringen er den samme som hos ældre i hjemmeplejen.

I de gennemførte analyser har det ikke været muligt at sammenligne plejeboligheder med hensyn til andelen af ensomme ældre. Årsagen er, at der kun deltager et begrænset antal beboere fra hver plejebolighed i BRUS-undersøgelserne, hvorved en sådan komparativ analyse vil være forbundet med stor statistisk usikkerhed. Vi kan imidlertid konstatere, at der er forskel mellem de mellem de forskellige Lokalområder, idet flest på Bispebjerg/Nørrebro oplever ensomhed, mens det er færrest i Vanløse, Brønshøj og Husum. Forskellene kan imidlertid tilskrives de forhold, der er nævnt ovenfor som signifikante.

6. Metode

I dette afsnit beskriver vi, hvilken fremgangsmåde, der danner baggrund for denne analyse. Der har været 4 primære datakilder:

- Eksisterende materiale – rapporter og analyser
- Statistiske analyser – herunder analyser ud fra eksisterende brugerundersøgelser og eksterne datakilder
- Kvalitative interviews med ensomme ældre
- Fokusgruppemøder med medarbejdere fra SUF

6.1 Eksisterende materiale

Ensomhed blandt ældre er et tema, der er relativt velbeskrevet. Der er indenfor de seneste år foretaget en lang række analyser i Danmark omkring ældre, hvor især Ældresagen, Gerontologisk Institut og EGV har bidraget.

Denne analyse bygger derfor i ganske høj grad på læsning af forskellige bøger, undersøgelser og rapporter, der er udgivet indenfor de seneste 10 år.

6.2 Statistiske analyser

I analysen indgår forskellige former for statistiske analyser, der dels bidrager til et landkort over ensomheden – dvs. hvem og hvor mange den omfatter og dels bidrager til en statistisk forståelse af sammenhænge mellem forskellige forhold og ensomhed.

Vi har brugt følgende tal fra følgende kilder:

- Først og fremmest har vi anvendt SUF brugerundersøgelse blandt hjemmehjælpsmodtagere og plejehjemsbeboere. Der er gennemført en lang række analyser af disse data for at belyse ensomhed.
- Data fra vores brugerundersøgelser er koblet sammen med demografiske oplysninger fra Danmarks Statistik
- Der er indhentet et særligt udtræk for Københavns Kommune fra den IRegion Hovedstadens undersøgelse af Sundhedsprofiler, hvor der indgår et spørgsmål om ufrivillig ensomhed.

Hertil kommer, at vi i det omfang, det har været relevant har anvendt tal fra undersøgelser, der er foretaget af forskere og andre, der har belyst ensomhedsproblematikken.

På denne måde håber vi at kunne danne et bredt billede af udbredelse samt årsager til ensomhed.

6.3 Kvalitative interviews med ældre

Der er gennemført i alt 7 interviews med ensomme ældre mennesker, dels med modtagere af hjemmepleje og dels med plejehjemsbeboere. Informationerne fra disse interviews er suppleret med materiale fra andre undersøgelser samt ikke mindst fra bogen *"Ældre om ensomhed: 25 ældre skriver om at være ensom"*¹⁵, der giver et billede af forskellige menneskers oplevelse af ensomhed, og hvordan den håndteres.

Interviewene, vi har foretaget, er gennemført ud fra en guide, hvor det bærende element har været at få en hverdagsbeskrivelse af de ældres dagligdag. Herunder fx hvad der sker på en almindelig hverdag, om der er nogle dage, der adskiller sig positivt eller negativt fra hverdagene. Hvilke sociale kontakter, man har. Lidt om de ældres livsforløb – opvækst, arbejds- og familieliv samt tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Til sidst har vi spurgt lidt ind til, hvad der giver kvalitet i hverdagen og om støtte.

Det har været vanskelige interview at foretage. Vi har blot været på et kort besøg, og ønskede ikke at rippe op i problemer, som vi ingen mulighed har for at løse. Derfor er der ikke tale om dybdegående interview. Og interviewene er udelukkende brugt som baggrundsmateriale.

Besøgene har imidlertid givet os en klar fornemmelse af, hvilke mennesker, sosu'erne og sygeplejerskerne møder i arbejdsdagen. De mennesker, vi har mødt har alle levet et særdeles isoleret liv, hvor SUFs medarbejdere er de eneste sociale relationer, de har.

¹⁵ *Ældre om ensomhed: 25 ældre skriver om at være ensom*. Redaktion: Birgit Madsen og Peter Olesen. Kroghs Forlag – udgivet i samarbejde med EGV Fonden. 2003.

6.4 Fokusgruppemøder med medarbejdere fra SUF

Der har været afholdt i alt 4 fokusgruppemøder med hver 6-8 deltagere. 2 af møderne har været for medarbejdere fra hjemmeplejen og 2 møder har været for medarbejdere fra plejehjem og aktivitetscentre.

Fokusgruppemøderne har været holdt ud fra en guide med følgende temaer:

- Introduktion
- Konkrete oplevelser af ensomhed blandt ældre
- Hvad forstår I ved ensomhed?
- Hvad er det gode liv for ældre?
- Hvad hjælper=?
- Hvad er jeres rolle – hvordan støtter I?
- Inddragelse af de ældre
- Sociale relationer blandt de ældre (kun Plejehjem)
- Hvordan er I "klædt på" til opgaven?
- Samarbejdsrelationer
- Er der noget, der ikke bliver gjort?
- Hvad kunne vi gøre bedre?

Det har været væsentligt at få en åben og ærlig drøftelse, derfor er alle lovet anonymitet og mødet er afholdt således, at alle kommentarer og holdninger var tilladte.

Alle de medarbejdere, der har deltaget var ualmindeligt engagerede og anså problemstillingerne vedrørende ensomhed som særdeles relevante. Flere gav udtryk for, at man allerede gjorde meget rundt omkring og var opmærksomme på ensomhed og trivsel blandt ældre.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke såvel de ældre som medarbejderne for givende bidrag til analysen.

7. Litteratur

Annette Erlangsen. *Når gamle mennesker vælger livet fra.* Suicidologi 2005. Årgang 10, nr. 1

Elene Fleicher. *Ældre og ensomhed. Ensomhed påvirker livskvaliteten.* Powepoint præsentation. Center for forskning og forebyggelse af selvmord.
www.selvmordsforebyggelse.info, 2010

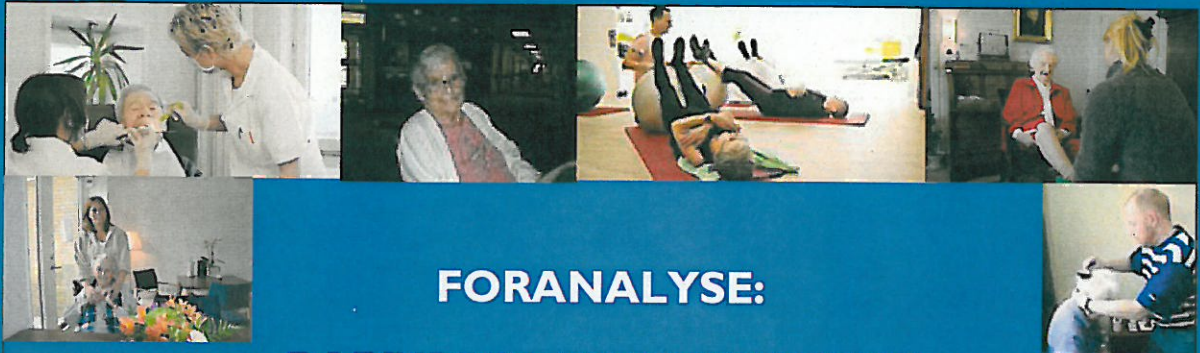
Holger Højlund. *Ældre og ensomhed. En oversigt over teori og forskning.* Skriftserien fra Gerontologisk Institut, nr. 6, 2001.

Karen-Lise Johansen. *Religiøs forandring blandt unge muslimer i Danmark.* Akademisk Forlag A/S, 2002.

Rikke Lund: *De sociale relationers og ensomheds betydning for ældres helbred.* Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet.
Powerpointpræsentation til konferencen: Hvordan bekæmper vi ældres ensomhed, Københavns Rådhus, oktober 2008.

Rikke Nøhr Christensen. *At prikke med kærlighed – omsorgsbesøg i en isoleret alderdom.* EGV. Ensomme Gamles Værn, 2011.

Merete Platz. *Et ældreliv i ensomhed.* Skriftserien fra Gerontologisk Institut, nr. 9, 2005.

**FORANALYSE:
BARRIERER FOR TIDLIGERE
FLYTNING TIL PLEJEBOLIG**

SUNDHEDS- OG OMSORGSFORVALTNINGEN

9. FEBRUAR 2012

